

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

Passio S. Isbozetæ Auctore Pseudo-Narsete

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

A պատուով, տն կատարելով մեծաւ ուրախութեամբ. յորում այսպէս լոյս փայլեալ զուարճացոյց զանձինս ուղղափառ հաւատացելոց : Վասն որոյ¹ ամենափրկչին Յիսուսի Քրիստոսի Տեան մերոյ, հանդերձ Հօր ամենակալի եւ Հոգւոյն սրբոյ՝ վայելէ փառք, պատիւ, այժմ եւ միշտ :

omnium Servatori Iesu Christo Domino nostro cum Patre omnipotenti et Spiritui sancto, debetur laus (et) honor, nunc et semper.

PASSIO

9. —¹ qf cod.

corpus sancti; sed fideles, cum fausto numine Dei, illud sustulerunt pretiosisque vestibus involverunt; festum magnum egerunt et Dei laudes praedicarunt; cui sit gloria in aeternum. Amen.

PASSIO S. ISBOZETAE

AUCTORE PSEUDO-NARSETE

E synaxario armenio Gregorii Dserentz, ad fidem codicum bibliothecae Nationalis Parisiensis Armen. 182 (= A), Armen. 181 (= B), Armen. 183 (= C) et Sancti Iacobi Armeniorum Hierosolymis 120 (= D), collata editione vulgata (= D). Cf. Comm. praev. num. 26.

Մ ե հ ե կ ե ա մ ս ո յ լ ե յ թ եւ
ժ ե ա բ ու ա բ ի ի թ² վ կ ա յ ա բ ա ն ու
թ իւն ս բ բ ու հ լ ո յ ն³ Շ ու շ ա ն ա յ
եւ Յ ի զ ի ա բ ու զ ա ի, ս բ է
Ա ս ա ու ա ծ ա տ ու ը⁴ :

Mensis¹ mehecan XIX et februarii XXV². Passio sanctae Susannae et Isbozetae, qui est Adeodatus³.

1. Յայժմ առուր վկայարանութիւն սրբոյն Յիզիարուզի, որ թարգմանի Աստուածատուր¹, յամս թագաւորութեանն² Պարսից³ խորովու սրբւոյն⁴ կաւատայ⁵ եւ ի թագաւորութեան Յունաց Յուստիանոսի թրակացոյ. յորում⁶ ժամանակի⁷ բազումք վկայեցին ի Պարս⁸ վասն հաւատոյն⁹ Քրիստոսի : Ընդ որս եւ այր մի Գրիգոր անուն մեծաւ համարձակութեամբ վկայեաց¹⁰ : Զոր¹¹ տեսալ մի ոմն յորդոցն քրմաց¹², Մախո շանն, ի Գրւին քաղաքի¹³, խղճէր ի մոգութենէն եւ¹⁴ երկմտեաց ի հաւատոյ մոգոյն¹⁵ : Եւ յաւար միում¹⁶ մոգքն զոճս մատուցանէին աարուշանին¹⁷ ի Գրւին¹⁸, եւ բոցն բարձրացեալ այրէր¹⁹ զապարանն, եւ ոչ կարէին²⁰

1. Hodie passio S. Isbozetae — quod vertitur Adeodatus¹ — iis annis cum in Perside regnaret Chosroes Cabadis filius et in Graecia Iusti<ni>anus Thrax². Hoc tempore, in Perside complures martyres facti sunt propter fidem³ Christi; inter quos et vir quidam nomine Gregorius summa cum fortitudine martyrium passus est⁴. Quod cum conspexisset homo quidam e gente sacrificulorum, Machos nomine, ex urbe Dubion⁵, magicam religionem suspectam habere, et⁶ de fide magorum dubitare coepit⁷. Die quodam⁸ magi in pyraeo⁹ Dubion¹⁰ sacrificium offerebant¹¹, cum flamma sursum assurgens aedes incendit¹²; neque ignem restinguere poterant¹³. Quod cum audivisset¹⁴ Armeniae chiliarchus ad ecclesiam properavit assumensque secum sacerdotes cum vivifico¹⁵ (ac) sancto crucis et¹⁶ evangelio, ad aedes se contulit¹⁷. Et continuo

Isbozetes olim magus,

Lemma. — ¹ (մեհեկի ը թ) մեհ. ըթ եւ փեռ. (փեարդվարի C; փեարվարի D) ին B, C, D; om. I. — ² վկայութիւն 1. — ³ սրբոյն (ուէ add. supra lin.) A; om. B, C, D — ⁴ (շուշանայ աստ.) սրբոյն յիզարուզի աստուածատուր (աստուածատուր D) B, C, D; յիստուզայ վկային որ ասի աստուածատուր I. 1. — ¹ (յայժմ աստ.) om. B, C, D, I. — ² թագաւորութեան C, I. — ³ om. I. — ⁴ սրբոյն I. — ⁵ պարսից արքային add. I. — ⁶ յայնմ D. — ⁷ (եւ ի ժամանակի) om. I. — ⁸ (ի Պարս) om. I. — ⁹ անուանն C. — ¹⁰ om. I. — ¹¹ գնա I. — ¹² որում անուն էր add. I. — ¹³ (անուն քաղաքի) om. I. — ¹⁴ (խղճէր եւ) om. B, C, D — ¹⁵ եւ խղճեալ զբոզէր ի մոգութենէն add. B, C; եւ եւ. զբոզէր ի մանկութենէն add. D; (մախո շանն) մոգոցն խղճէր ի մոգութենէն եւ եկեալ բնակէր ի դուին քաղաք հայոց մասն ի պարսիկ մոգ, երկմտի հաւատոյ նոցա I. — ¹⁶ (եւ միում) յաւարսն յայնոսիկ I. — ¹⁷ յաարուշանի C; աարաւուշին B; կրակին I; այս է կրակարանն add. B, C, D. — ¹⁸ (ի դ.) om. C, I; եւ մախո ընդ նոցա add. I. — ¹⁹ սկսաւ այրել I. — ²⁰ կարացին I.

Lemma. — ¹ om. B, C, D. — ² (mensis - XXV) om. I. — ³ (Passio - Adeodatus) pass. sancti Izbozetae Adeodati B, C, D; martyrium Isbozetae (Jistbouzta) martyris qui dicitur Ad. I. 1. — ¹ (hodie - Adeodatus) om. B, C, D, I. — ² (et in Graecia - Thrax) om. I. — ³ nomen B, C, D. — ⁴ (mart. - est) om. I. — ⁵ (ex - Dubion) om. I. — ⁶ (magicam - et) om. B, C, D. — ⁷ (de fide - coepit) et anxius animo fidem magorum abominabatur B, C; et anx. an. a pueritia indignabatur D; et veniens habitavit in Dubion urbe Armeniorum apud magum persam, dubitans de eorum fide I. — ⁸ hoc tempore I. — ⁹ quod est ignis templum add. B, C, D; om. I. — ¹⁰ om. C, I. — ¹¹ et Machos cum illis add. I. — ¹² incendere coepit I. — ¹³ ortus estque tumultus in urbe add. I. — ¹⁴ vidisset B, C, D. — ¹⁵ om. B, C, D. — ¹⁶ sancto add. C, D. — ¹⁷ (cum - contulit) vivificam (ac) sanctam crucem et evangelium I.

չի՛ուցանել

SYNAXA-
RIUM

շիջուցանել²¹ : Չոր լուեալ²² հազարա-
պետն²³ հայոց²⁴ փութացաւ²⁵ յեկեղեցին .
և անեալ զքահանայն, կենաստու²⁶ սուրբ
նշանաւ խաչին²⁷ և և²⁸ աւետարանան²⁹,
եկն յապարանն³⁰ . և անգէն վազվազակի
զաւրութեամբ սուրբ խաչին³¹, շիջա-
բոցն³² : վասն որոյ³³ և մոզքն³⁴ հնորհակալ
եղին նոցա : Իսկ³⁵ Մախոշ³⁶ ի բաց
ընկեցեալ զգործի զոհիցն և անեալ ի
ձեռս³⁷ իւր³⁸ բուրվանն³⁹ և և³⁹ երթայր⁴⁰
առաջի⁴¹ խաչին մինչև յեկեղեցին⁴² : Եւ⁴³
հարախառնեցին զնա մոզքն⁴⁴ առ վերակացու քարաքին . և անեալ⁴⁵ կացոցին զնա⁴⁶
առաջի⁴⁷ յատենի : Եւ⁴⁸ նա համարձակութեամբ⁴⁹ խոստովանեցաւ⁵⁰ զհաւատս⁵¹ Քրի-
ստոսի և այցանեաց զպաշտանս նոցա . ընդ որ⁵² բարկացեալ զատուորն և
տանեալ զնա ի բանա, խզեցին⁵³ զմարունն և հարին զնա⁵⁴ սաստիկ⁵⁵ և հարկին ի
բանս⁵⁶ :

2. Եւ էր ի բանտին արեղայ մի Ներ-
սէս¹ անուն², յորմէ ուսանէր Մախոշ³
B աւր ըստ աւրէ զհաւատս Քրիստոսի⁴ և
սաղմունն Գաւթի⁵ : Եւ յետ Գ ամաց⁶
մկրտեցաւ Մախոշն⁷ ի բանտին⁸, և
անուանեցաւ Իզիտուզիս⁹, որ է¹⁰ Աւ-
սուածատուր : Եւ էտու ի բանտին և
զկարգ կրանաւորութեան¹¹ : Եւ յետ ա-
մաց չորից¹² եկին արք Գյարբայէն Պար-
սից¹³ իրաւունս անեալ ստուապանաց աշ-
խարհիս հայոց . և յաւուր միում նստեալ¹⁴
յատենի քննէին զբանտարկեալն¹⁵, և
ազգեցաւ¹⁶ նոցա թէ ի վաղուց հետէ¹⁷
արք Գ ևն ի բանտին¹⁸ որ ի մոզութենէ¹⁸
ի քրիստոնէութիւն զարձան . Մախոշ և
Մահակ և Ներսէս . զոր բերեալ¹⁹ առաջի

virtute sanctae crucis ignis illic exstinctus est. D
Quam ob causam¹⁸ magi¹⁹ gratias illis egerunt.
Verum Machos sacrificii celebrationem deseruit,
manu turibulum assumpsit et ante²⁰ crucem
usque ad ecclesiam incessit. Itaque²¹ magi
apud urbis praefectum eum criminati sunt;
apprehensum²² igitur eum in iudicium produ-
xerunt. Ille autem audacter Christi fidem con-
fessus est, eorumque religiones irrisit²³. Quapro-
pter indignatus iudex eum in carcerem tradi ius-
sit; barbam ei avulserunt, graviter²⁴ eum con-
tuderunt et in carcerem coniecerunt²⁵.
in carcerem
coniectus

2. Erat autem in hoc carcere monachus ali-
quis Narses¹ nomine; a quo Machos cottidie
addiscebat fidem Christi² et psalmos Davidis³.
E Post tres annos⁴, Machos in carcere baptizatus
est et appellatus est Isbozetes⁵, quod est⁶ Adeo-
datus; atque in carcere monasticum etiam ordi-
nem suscepit⁷. Post quattuor⁸ autem annos⁹,
advenerunt viri tres a Persarum rege missi qui
vexationem (passos) in terra Armeniae in eorum
iura restituerent. Die quodam¹⁰, cum pro tri-
bunali sedentes de captivis quaestionem habe-
rent, relatum est iis in carcere iam pridem¹¹ esse
tres viros, qui a magorum religione ad christi-
aniam transiissent: Machos, Isaac et Narsetem.
Quos coram se adductos cum interrogassent,
reppererunt Isaac quidem et Narsetem ab in-
fantia¹² christianos nati¹³ fuisse, solum autem
Machos a Persarum fide¹⁴ ad christianam reli-
gionem¹⁵ conversum fuisse. Quapropter¹⁶ ves-
baptizatur.

21 և եղև աղմուկ ի քարաքին add. I. — 22 տեսեալ
B, C, D. — 23 հարապետն C. — 24 և add. D. —
25 ընթացաւ I. — 26 om. B, C, D. — 27 (ն. խ.) խաչն
I. — 28 սուրբ add. C, D. — 29 յաւետարանսն I.
C — 30 (եկն յապարանն) om. I. — 31 զաւր. - խաչին
ի զաւրութենէ քրիստոսեան նշանին I. — 32 հուրն
D. — 33 (զ. n) om. I. — 34 մոզքն A; քուրմքն I. —
35 այլ I. — 36 մախոշն B. — 37 զձեռն C. — 38 (ի-
իւր) om. I. — 39 om. B, D, I. — 40 գնայր I. —
41 սրբոյ add. I. — 42 և խունկ արկանէր add. I. —
43 զոր տեսեալ մոզուցն B, C, D; ի վաղին գնացեալ
մոզք add. I. — 44 om. B, C, D, I. — 45 կալեալ B,
C, D; ածին I. — 46 om. C. — 47 om. B. — 48 (կա-
ցուցին և) յատենս : իսկ I. — 49 համարձակ B, C, D;
om. I. — 50 դաւանեցաւ B, C, D; համարձակու-
թեամբ add. I. — 51 զհաւատն C, I. — 52 (այցանեաց-
ընդ որ) այցանաւոր նախտեաց զնոցա մնտի պաշ-
տանն և I. — 53 խզեալ զհերոսն I. — 54 (հ. գ.)
հարեալ I. — 55 (զատուոր - սաստիկ) գան հարին
զնա B, C, D. — 56 (և - բանս) om. I.

18 (quam - causam) om. I. — 19 sacrificuli I. —
20 sanctam add. I. — 21 quod cum vidissent B,
C, D; et tus adolebat et confestim digressi I. —
22 ligatum B, C, D; om. I. — 23 vanas irrisionibus
perstrinxit I. — 24 (indignatus - graviter) indig-
nati B, C, D. — 25 (barbam - coniecerunt) avul-
sis crinibus et barba impactisque gravibus pla-
gis I.
2. — 1 propter christianorum B, C, D. — 2 rit-
usque christianorum B, C, D. — 3 (erat - Da-
vidis) in carcerem ingressus invenit religiosum
quemdam nomine Narsetem, a quo didicit fi-
dem christianorum et psalmos atque una ora-
bant nocte et interdium I. — 4 menses B, C, D. —
5 Istbuzit man. pr., Izit buzit corr. A; Izit bu-
zit B; Jistbuzid C; Jizit buzid D. — 6 vertitur
B, C, D. — 7 (Isbozetes - suscepit) Adeodatus;
deinde religiosus factus est et cilicium induit I.
— 8 multos I. — 9 menses B, C, D. — 10 (die quod-
dam) qui I. — 11 (iam pr.) om. I. — 12 (ab inf.)
om. C. — 13 (chr. natu) christianorum progeniem
B, C, D. — 14 a Persarum ritu I. — 15 (chr. reli-
gionem) Armeniorum fidem B, C, D. — 16 contu-
melias eum affecerunt add. B, C, D.

2. — 1 ներսէ B. — 2 վասն ի քրիստոսի հաւատոցն
add. B, C; վ. հ. ք. add. D. — 3 ex մախու corr.
— 4 (և էր - գաւթի) և մտեալ ի բանտն եգիս զոմն կրանաւոր անուն ներսէս և ուսանէր ի նմանէ քրի-
ստոսեան հաւատս և զտղմոսս և աղաթէին ի միասին ի գիշերի և ի տունընչեան I. — 5 ամոցն B,
C, D. — 6 om. I. — 7 բանտն I. — 8 corr. ex իսրաբուզիս A; իգիս բուզիս B; իսրաբուզիզ C; իգիս
բուզիզ D. — 9 թարգմանի B, C, D. — 10 (իգիսբուզիս - կրանաւորութեան) ասուածատուր և
ապա եղեալ կրանաւոր և զգեցաւ մազոկն I. — 11 (ամաց չորից) բազում ամաց I; չորից ամոց B,
C, D. — 12 (յար. - պար.) ի պարսից արքայէն I. — 13 (և - նստեալ) որոց նստ. յ. մ. I. — 14 գան-
տարգ[և]եալ I. — 15 սղեցին B; ծանուցին I. — 17 (նոցա - հեթէ) եթէ I. — 18 (բանտին - մոզութենէ)
բանտն զի պարսկութենէ I. — 19 անեալ B.

C. — 4 և զկարգ քրիստոնէութեան add. B, C, D.
— 5 (erat - Davidis) in carcerem ingressus invenit religiosum
quemdam nomine Narsetem, a quo didicit fi-
dem christianorum et psalmos atque una ora-
bant nocte et interdium I. — 4 menses B, C, D. —
5 Istbuzit man. pr., Izit buzit corr. A; Izit bu-
zit B; Jistbuzid C; Jizit buzid D. — 6 vertitur
B, C, D. — 7 (Isbozetes - suscepit) Adeodatus;
deinde religiosus factus est et cilicium induit I.
— 8 multos I. — 9 menses B, C, D. — 10 (die quod-
dam) qui I. — 11 (iam pr.) om. I. — 12 (ab inf.)
om. C. — 13 (chr. natu) christianorum progeniem
B, C, D. — 14 a Persarum ritu I. — 15 (chr. reli-
gionem) Armeniorum fidem B, C, D. — 16 contu-
melias eum affecerunt add. B, C, D.

ևւ

A եւ քննեալ²⁰, գտին զՍահակ եւ զԵր-
սէս²¹ ի մանկութենէն²² ծնեալ քրիստո-
սեայն²³. եւ զՍտուածատուր²⁴ միայն
գարձեալ ի պարսկութենէն²⁵ ի քրիստո-
սեութենէն²⁶: վասն որոյ²⁷ պատանեցին²⁸
զկրօնաւորականն²⁹ զգետնն³⁰, եւ³¹ ծիւ-
եւ ապտակէին³⁵, փեռէին զմարտան եւ
տանաց, տարան զնա ի խաչ հանել³⁸:

3. Եւ կաթողիկոսն Հայոց¹ տուալ
զամենայն քահանայն² խաչիւ եւ
աւետարանաւ, լուցեալ մոմեղինաք եւ
ինկովք³, եւ եկեալ եկաց հանդէպ նա-
հատակութեան սրբոյն⁴ հայցելով⁵ յՍտ-
ուածոյ տալ նմա համբերութիւն եւ զա-
րութիւն⁶: Եւ ամեալ⁷ մերկացուցին
զնա⁸ եւ⁹ բեռեւցին ի վերայ փայտին.
ընդ նմին եւ այլ բ եւս արա¹⁰. մինն Պար-
սիկ եւ միւսն Հրեայն¹¹, որպէս զաւագական,
վասն գործոց իւրեանց¹²: Եւ Պարսիկն¹³
անկանէր¹⁴ առ սաս սրբոյն¹⁵, եւ տուալ
զարինախոսն հոգն¹⁶ ամանէր զերեսն¹⁷
աւելով¹⁸. «Յիշեալ զի» սուրբ Ստուածոյ.
Չայս արար ըստ նմանութեան անկող-
ման աւագակին: Եւ¹⁹ զահաճայն տուալ
զնա բանութեամբ²⁰ հանին ի խաչ ընդ
անկէ սրբոյն: Եւ զհրեայն ի²¹ ձախմ-
ուր շատ²² աղաղակեաց զանեալ ի մագու-
թիւն. եւ²³ ոչ ընկալան: Եւ²⁴ զտուրն Յիզ-
բարդիւն²⁵ նետահար²⁶ արարին ի վե-
րայ խաչին²⁷: Եւ նա²⁸ աղաթելով²⁹ ի վերայ³⁰
չարարաւոցայ իւրոց³¹ անպեղեաց
զհոգին իւր³² առ Ստուած³³, յաւուր կիրակէի
յերրորդ ժամուն³⁴:

tem eius monasticam lacerarunt, cucullum minu-
tatim consciderunt, faciem (ei) conspulerunt
colaphisque ferierunt, barbam avulserunt, pu-
gnis eum verberarunt et post plurimas contu-
melias in crucem eum agi iusserunt¹⁷.

SYNAXA-
RIUM
in crucem
agitur.

արարին զհնդուցն³², լքանէին³³ յերեսն³⁴
կոխահարէին³⁶: Եւ յետ բազում³⁷ նախա-

3. Catholicus (1) autem Armeniorum¹, as-
sumptis secum sacerdotibus omnibus cum cruce
et evangelio, cum accensis cereis et turibulis ad-
venit et constitit ex adverso ad (spectandum)
certamen sancti, Deum obsecrans ut ei patien-
tiam ac virtutem² daret³. Et adducentes eum⁴
nudarunt atque⁵ stipiti clavis affixerunt; et
cum eo duos alios homines, alterum Persam Iu-
daeam alterum, tamquam latrones illos, propter
eorum facinora⁶. Et Persa quidem⁷ proci-
dit ad pedes sancti⁸, acceptumque pulverem huius
sanguine permixtum faciei suae induxit dicens:
« Memento mei, sancte Dei. » Quod egit ad simi-
litudinem illius dextri latronis⁹. Carnifices eum
violenter arreptum in crucem egerunt ad dex-
tram sancti; Indaeum vero ad sinistram. Qui
iterum iterumque¹⁰ clamitabat se ad magorum
religionem transiturum, neque exauditus est.
Sanctum porro Izbozetam¹¹ in cruce sagittis
confixerunt: qui¹² pro tortoribus suis orans¹³
spiritum suum Deo tradidit¹⁴, in die dominica,
hora tertia.

Armeni
morien-
tem cir-
cumstant

Յիզբարդիւն²⁵ նետահար²⁶ արարին ի վե-
րայ խաչին²⁷: Եւ նա²⁸ աղաթելով²⁹ ի վերայ³⁰
չարարաւոցայ իւրոց³¹ անպեղեաց
զհոգին իւր³² առ Ստուած³³, յաւուր կիրակէի
յերրորդ ժամուն³⁴:

²⁰ (ե.ք.) քննեցին եւ B, C, D. — ²¹ (զահակ եւ
զերսէս) զն. եւ զահ. B, C, D. — ²² ի մանկութենէն
B; om. C. — ²³ (ծնեալ քրիստոսեայն) քրիստոսեայն
զաւակ B, C, D. — ²⁴ զմիտուր B, D. — ²⁵ պարսից B,
C, D. — ²⁶ նախաւոցայ B, C, D. — ²⁷ անարգեցին
զնա եւ add. B, C, D. — ²⁸ (միտուր) պատանեցին
եւ պատանեցին զսրբոյն աստուածաբարդ I. — ²⁹ զկրա-
նաւորութեան C; զկրօնաւորութեան B, D. —
C ³⁰ զհանդէպն I. — ³¹ ծիւ B, D; եւ ծիւ C.
— ³² զկրօնաւորն B; զկրօնաւորն C, D. — ³³ թքին
C, D; թքին B. — ³⁴ յերեսն A. — ³⁵ ապտակե-
ցին B, C, D. — ³⁶ կոխահարէին C; (ծիւարարին -
կոխահարէին) om. I. — ³⁷ om. C. — ³⁸ (բազում
հանել) յոլով հաց եւ փորձ քննութեան հրաման
եւտն խաչել I.
3. — ¹ տէր մովսէս B, C, D. — ² (զամենայն քա-
հանայն) քահանայն ամենայն B, C, D. — ³ բուր-
վատաք e բուրվատիք corr. C; բուրվատաք, B, D.
— ⁴ corr. ex նոցա C. — ⁵ հայցեալ B, C, D. —
⁶ (համբ. — գարութ.) գարութիւն համբերել չարա-
բանաց խաչին B, C, D; (եւ կաթողիկոս-գարութիւն) իսկ
կաթողիկոսապետան հայոց եւ քահանայք լուեալ
զայս կային ի բացեայ հանդէպ խաչին սրբոյն աստուածընկալ
սուրբ նշանան եւ մոմեղինաք լու-
ցելով մաղթելով յաստուածոյ խնդրէին տալ զարաթիւն
սրբոյն I. — ⁷ յաւեսի add. I. — ⁸ զերանէին
ցեղով մաղթելով մերկացուցեալ B, C, D. — ¹⁰ (ընդ-
արս) եւ ընդ նմա երկու այլ I. — ¹¹ ջնուս B,
I. — ⁹ (ամեալ-եւ) մերկացուցեալ B, C, D. — ¹² զայր
C, D. — ¹³ (որպէս - իւրեանց) վասն շարեաց իւրեանց
որպէս զաւագական B, C, D; om. I. — ¹⁴ զայր
եւ add. I. — ¹⁵ եկեալ անկա B, C, D. — ¹⁶ երանելոյ I;
յիզբարդիւն add. B, C, D. — ¹⁷ զարին. — ¹⁸ զարին.
եւ add. I. — ¹⁹ արար ըստ նմանութեան I; եւ add. B, C.
— ²⁰ զհրեայն I; եւ add. B, C. — ²¹ զհրեայն I; եւ
add. B, C. — ²² զարին. — ²³ զարին. — ²⁴ զարին.
— ²⁵ զարին. — ²⁶ զարին. — ²⁷ զարին. — ²⁸ զարին.
— ²⁹ զարին. — ³⁰ զարին. — ³¹ զարին. — ³² զարին.
— ³³ զարին. — ³⁴ զարին.

¹⁷ (Machos - iusserunt) et consciderunt sancti
Adeodati religiosam vestem, quem multiplici
cognitione et disquisitione examinatum in crucem
agi iusserunt I.

3. — ¹ dominus Moyses B, C, D. — ² (patien-
tiam - virtutem) virtutem perferendi tormenta
crucis B, C, D. — ³ (catholicus - daret) verum
archiepiscopus (princeps episcoporum) Armeniae
sacerdotesque his auditis, eminus constituerunt
coram cruce sancti cum sancto signo Dei sus-
ceptore cereisque lucentibus Deum precati sunt
ut sancto virtutem daret I. — ⁴ beatum in tri-
bunal add. I. — ⁵ (adducentes - atque) nudantes
B, C, D. — ⁶ (tamquam - facinora) propter eo-
rum scelera tamq. latr. illos B, C, D; om. I. — ⁷
accedens add. B, C, D; accessit et add. I. — ⁸
beati I; Isbozetae (Jistbuzi) add. B, C, D. — ⁹
quod - latronis) om. I. — ¹⁰ (iter. iter.)
om. I. — ¹¹ om. I. — ¹² ad Christi exemplum add.
B, C, D. — ¹³ < in cruce add. C > precabatur et
sic B, C, D. — ¹⁴ (qui pro - tradidit) qui orans
pro tortoribus suis tradidit spiritum suum Deo om-
nium spei, vita functus I.

F

(1) Vide Comm. prae. num. 21, supra, p. 201.

SYNAXARIUM

4. Եւ մատուցեալ¹ առ իշխանս² քաղաքին քրիստոնեայքն³, եւ խնդրեցին բառնալ զնա եւ թաղել⁴. եւ նորա հրամանն ետուն առնուլ զնա : Գայնձամ գիւմեցին վաղվաղակի հայրապետն⁵, քահանայիւք⁶ եւ ժողովրդաւն⁷, եւ բարձեալ զմարմին սրբոյն⁸ ցիղիարուզտի⁹ տարան ի մեծ եկեղեցին եւ եղին¹⁰ ի տապանի սոգմուխք եւ աւրհնութեամբ¹¹ : Եւ զիսան մատուն արարեալ բաշխեցին ամենայն¹² հաւատացեալոցն¹³ : Կատարեցաւ այս¹⁴ յառաջին ամի թուկանութեանս¹⁵ Հայոց. ի հայրապետութեան տեան Խովսէի¹⁶ կաթողիկոսի¹⁷ :

5. Եւ ես Ներսէս, չարչարակից եւ ընկեր սրբոյն ցիղիարուզայ¹ Սատուածատոյ², արարի զգաւմութիւնս, ի փառս Սատուծոյ³ :

4. Christiani ad principes¹ civitatis adeuntes veniam rogaverunt illum auferendi atque sepeliendi². Qui facultatem dederunt illius auferendi. Confestim igitur adveniens patriarcha et cum eo sacerdotes et populus³, corpus sancti⁴ Isbozetæ⁵ in magnam⁶ ecclesiam elatum transtulerunt atque⁷ in arculam deposuerunt cum psalmis et benedictione⁸. Crucem vero in frusta concidentes universis fidelibus distribuerunt⁹. Perfectum est hoc¹⁰ primo anno ex armenia temporum ratione, sedente patriarcha domno Moyse (1) catholico¹¹.

et funus eius splendide curant.

5. Ego vero Narses sancti Isbozetæ¹ Adeodati in poena socius et sodalis, hanc historiam scripsi ad gloriam Dei².

Narses syngraphe.

4. —¹ քրիստոնեայք add. B, C, D. —² իշխան C. —³ om. B, C, D. —⁴ (բառնալ-թաղել) թաղել զմարմին սրբոյն B, C, D. —⁵ հայրապետն una littera erasa A. —⁶ (առնուլ-քահանայիւք) եկեալ կաթողիկոսն ամենայն ուխտի քահանայիցն B; եկ. կ. ամ. ուխտին քահանայիւք C; եկ. կ. ամ. ուխտիւք քահանայիւք D. —⁷ թ. resc. in ras. A; ժողովրդեամբն B. —⁸ om. D. —⁹ յղիարուզտի A; om. B, C, D. —¹⁰ (ի մեծ եկեղեցին) յաւաչ եկ. եւ անդ եղ. մեծաւ պատուով B, C, D. —¹¹ (մատուցեալ-աւրհնութեամբ) եւ զիմեալ վաղվաղակի եպիսկոպոսացն քահանայիւք եւ ժողովրդիք բարձին զմարմին սրբոյն եւ տարան ի մեծ եկ. սաղ. եւ աւրհ. եղին ի տապանի I. —¹² ամենայն I. —¹³ հաւատաց ելոց, una litt. erasa, A; մեծաւ փափագմամբ ինդրողացն add. I. —¹⁴ սուրբ սատուածատոյ իրիտ բուզիտ (իղիարուզտ C, D) B, C, D. —¹⁵ թվականութեանս C, D; թրուկանութեանս B. —¹⁶ (հայրապ. տ. մ.) կաթողիկոսութեանս տէր մովսէսի B, C, D. —¹⁷ om. B; (կատարեցաւ-կաթողիկոսի) om. I.

5. —¹ յիկա բուզտի B; իղիարուզտի D. —² om. B. —³ (չարչարակից-սատուածատոյ) ընկեր եւ չարչ. սրբոյն ար. զգաւս. սրբոյն ի փառս քրիստոսի... : կատարի տան սոցա փեարուարի իր : որ են բարեխաւ վասն տանողացս փրկիլ յաննելիլ տանջանացն եւ հասանել փրկութեան I.

(1) Vide Comm. præv. num. 21, supra, p. 201; cf. num. 15, p. 199.

DE SS. EUSTOLIA ET SOPATRA VIRGINIBUS CONSTANTINOPOLI

SAEC. VI/VII

COMMENTARIUS PRAEVIUS

H, D.

SS. Eustoliae et Sopatrae

1. Eustolia Romana, piis parentibus orta, a tenera aetate omnium virtutum exercitio dedita erat. Sanctioris vitae desiderio accensa, Urbem relinquens Constantinopolim abiit, ubi ecclesias visitare coepit. Quadam autem die prope templum Deiparae in Blachernis obviam habuit puellam, Sopatram nomine, filiam Mauricii imperatoris (582-602), quae ab ea poposcit ut sibi mater spiritualis et custos fieret. Palatium ergo deseruit Sopatra et

vitam monasticam suscepit. Tum locum sibi dari idoneum ab imperatore postulavit, et oratorium cum monasterio aedificavit, ubi cum Eustolia aliisque virginibus quae parvi vitae desiderio tenebantur, commorata est. Post multos annos Eustolia decessit, cuius in locum successit Sopatra, quae et ipsa summis virtutibus ornata ad caelum migravit. Haec ad diem 9 novembris leguntur in synaxariis (1); in menologiis vero reperta non

(1) Synax. Eccl. CP., p. 207.

est